

Тема: Дослідження печінки.

1. Дослідження печінки.
2. Основні методи дослідження печінки:
 - 2.1. Огляд ділянки печінки.
 - 2.2. Пальпація ділянки печінки.
 - 2.3. Перкусія ділянки печінки.

Методичні вказівки.

1. Дослідження печінки.

Печінка – найбільша травна залоза в організмі тварин. Вона відіграє важливу роль у обміні речовин, є своєрідною біохімічною лабораторією, виконуючи білоксинтетичну, вуглеводну, ліпідну, пігментну, антитоксичну, сечовиноутворюючу та інші функції, бере участь у обміні ферментів, вітамінів, гормонів, мінеральних речовин. Відіграючи центральну роль у регуляції обміну речовин, зв'язуючи порталне і загальне кола кровообігу, печінка знезаражує токсичні продукти, які надходять до неї із шлунково-кишкового каналу в процесі травлення, і тому вона раніше інших органів реагує на дію зовнішніх та внутрішніх несприятливих факторів. Ураження печінки буває при порушенні годівлі, захворюванні різних органів та систем організму, патології обміну речовин. Серед хвороб печінки розрізняють: гострий і хронічний паренхіматозний гепатит – запалення печінки, яке супроводжується дистрофією гепатоцитів; гепатози – дистрофічні процеси паренхіми печінки без виражених запальних процесів (жировий гепатоз, амілоїдоз та інші дистрофії); гнійний гепатит, який характеризується утворенням абсцесів у печінковій тканині; цироз печінки – захворювання, що характеризується дистрофією та некрозом паренхіми печінки і супроводжується дифузним розростанням сполучної тканини. Крім них, у тварин зустрічаються холецистит – запалення жовчного міхура, холангіт – запалення жовчних протоків і холелітіаз – жовчокам'яна хвороба.

У тварин печінка розміщена в черевній порожнині, більше у правому підребер'ї, безпосередньо за діафрагмою. У коней задній край печінки в правому підребер'ї доходить до середини 14–16-го ребра, у лівому – до 12-го, і вона повністю вкрита легенями. Печінка у великої рогатої худоби розміщена в правому підребер'ї, від 6–8-го до вертебрального кінця 13-го ребра, і в нормі не виходить за останнє ребро (див. додаток 3б). Нижній край печінки у дорослих тварин не опускається нижче реберної дуги, у телят він може злегка виходити за неї. Жовчний міхур звисає із правої частки печінки у 9–11 міжребер'ях над книжкою, не опускаючись нижче лінії плечового суглоба. У овець і кіз печінка розміщується подібно до великої рогатої худоби, лише нижній край її і жовчний міхур можуть виходити за реберну дугу.

Печінка свиней у правому підребер'ї доходить до 14-го ребра, у лівому – до 10-го, вентрально лежить в області мечоподібного відростка і прилягає до черевної стінки. У м'ясоїдних печінка лежить більше в правому підребер'ї,

доходить до 12-го ребра, а зліва – до 8-го. У ділянці мечоподібного відростка прилягає до черевної стінки.

2. Основні методи дослідження печінки:

Печінку досліджують основними методами – оглядом, пальпацією, перкусією і спеціальними, застосовуючи лабораторні та інструментальні.

2.1. Огляд ділянки печінки.

Оглядом визначають жовтяничність (іктеричність) слизових оболонок і шкіри на непігментованих ділянках. У великої рогатої худоби вона з'являється лише при значних ураженнях печінки, коли вміст загального білірубіну в сироватці крові зростає до 20–25 мкмоль/л за рахунок проведеного через печінку білірубіну, який, розчиняючись у рідинах організму, легко проникає у слизові оболонки та шкіру. Жовтяничність виявляють при захворюваннях печінки (паренхіматозна жовтяниця) та жовчнокам'яній хворобі (механічна жовтяниця), але вона може розвиватися і при посиленому гемолізі еритроцитів (гемолітична жовтяниця), який не зумовлений захворюванням печінки.

2.2. Пальпація ділянки печінки.

Пальпацію печінки у великої рогатої худоби проводять за останнім ребром та у 12, 11 і 10-му міжреберних проміжках. У здорових тварин печінка не виходить за останнє ребро. При патології вона може збільшуватися (гепатомегалія), тому пальпується за останнім ребром у правій голодній ямці, особливо у молодняка великої рогатої худоби при гнійному гепатиті (абсцесах печінки), гепатозі, гіпертрофічному цирозі. При значному збільшенні печінки можна визначити її консистенцію та стан поверхні. Щільна консистенція і горбиста поверхня із заокругленими краями спостерігаються при абсцесах печінки, цирозі, туберкульозі, ехінококозі. При жировому переродженні печінка стає м'якої чи тістуватої консистенції.

Внутрішньою пальпацією (ректальним дослідженням) можна досліджувати задній край печінки лише при значній гепатомегалії або зміщенні її каудально.

За допомогою проникаючої пальпації у 10, 11, 12-му міжребер'ях визначають болючість у ділянці печінки, яка спостерігається при її запаленні (гострий паренхіматозний та гнійний гепатит), рідко – при хронічному паренхіматозному гепатиті і гепатозі.

У коней застосовують поштовхову пальпацію у ділянці 12–14-го міжреберних проміжків справа й зліва. Якщо реакція справа позитивна, а зліва відсутня, то це дає можливість запідозрити болючість печінки.

У всеїдних та м'ясоїдних пальпація є основним методом клінічного дослідження печінки. Спочатку обстеження проводять у стоячому, а далі лежачому на правому боці та спині положеннях тварини. Пальпують обома руками, справа підводять пальці правої руки під реберну дугу, одночасно лівою рукою із лівого підребер'я відтискують печінку в правий бік. Печінка здорових свиней і собак майже недоступна для пальпації, а у котів вона легко пальпується під правою реберною дугою. При патології печінки у дрібних

тварин пальпацією встановлюють збільшення її (гепатомегалію), болючість, зміну консистенції та стану поверхні.

2.3. Перкусія ділянки печінки.

Перкусією у жуйних встановлюють ділянку печінкового притуплення, її збільшення чи зменшення, болючість.

У великої рогатої худоби перкусією проводять за останнім ребром, потім у 12, 11 та 10-му міжребер'ях від поперечних відростків грудних хребців. У здорових тварин ділянка печінкового притуплення знаходиться у верхній частині правого підребер'я у 10–12-му міжреберних проміжках і має вигляд неправильного чотирикутника. Передня лінія печінкового притуплення знаходиться у 10-му міжребер'ї по задній межі легень. Задня межа печінки йде по лінії, проведеній від латерального краю поперечнореберного відростка першого поперекового хребця вниз і вперед до місця перетину меж легень з 10-м ребром. Нижній край печінки у 12-му міжребер'ї опускається до лінії маклака, у 11-му – до рівня середини лопатки, у 10-му тупий звук у ділянці печінки переходить у зону притуплення книжки. Верхню межу печінкового притуплення у 12-му міжребер'ї знайти не можна, оскільки печінка прикрита м'язами спини. У здорових корів зона притуплення печінки в 10-му і 11-му міжребер'ях має ширину 6–10 см.

Збільшення печінки спостерігається при хронічному паренхіматозному і гнійному гепатитах, гіпертрофічному цирозі та амілоїдозі печінки, рідше гепатозі, кетозі, фасціольозі, ехінококозі, лейкозі, туберкульозі, пухлинах. При збільшенні задня межа печінкового притуплення у великої рогатої худоби виходить на 3–8 см за останнє ребро. У 12-му міжреберному проміжку зона притуплення печінки опускається значно нижче лінії маклака (на 4–10 см) і проектується на середину лопатки і навіть нижче неї.

Болючість при перкусії у ділянці печінки спостерігається при гострих, рідше при хронічних хворобах печінки. Однак слід ураховувати, що больова реакція може проявлятися і при травматичному ретикулоперитоніті у великої рогатої худоби, хворобах легень і плеври.

У овець і кіз перкусією печінки проводять з 8-го по 12-те міжребер'я. Печінкове притуплення має вигляд неправильного чотирикутника.

У коней печінка прикрита легенями. Перкутують її справа з 10-го по 17-те і зліва з 7-го по 10-те ребро. При значній гепатомегалії печінкове притуплення виходить з-під нижнього краю легень і заходить навіть за останнє ребро.

У свиней перкусією печінки можна здійснювати лише у невгодованих тварин. У правому підребер'ї вона доходить до 12-го, у лівому – до 10-го ребер.

У м'ясоїдних дигітальну перкусією печінки роблять у стоячому положенні тварин за задньою межею легень, у собак з правого боку притуплення печінки знаходиться з 10-го до 13-го ребра, зліва – по 12-те ребро.

При проведенні перкусії необхідно враховувати вік, вагітність, вгодованість, стан органів грудної та черевної порожнин. Ділянка печінкового притуплення може зміщуватися назад при емфіземі легень, ексудативному плевриті, пневмотораксі, зміщенні сичуга вліво у корів. При переповненні жовчного міхура нижня межа печінки може опускатися під дією його маси.

Зміщення задньої межі печінки краніально спостерігається при вагітності, переповненні передшлунків і кишечника, атрофічному цирозі.

Жовчний міхур досліджують проникаючою пальпацією у 10-11-му міжребер'ях, дещо вище лінії плечового суглоба. Болючість виявляють при запаленні слизової оболонки жовчного міхура (холециститі)

Контрольні запитання.

1. Поясніть топографію печінки у ВРХ
2. Поясніть топографію печінки у коня, свині.
3. Назвіть основні клінічні методи дослідження печінки.
4. Охарактеризуйте методику пальпації печінки у великої рогатої худоби.
5. Охарактеризуйте методику пальпації печінки у котів.
6. Розкажіть методику перкусії печінки у великої рогатої худоби.

Список рекомендованої літератури.

Основна.

1. Внутрішні незаразні хвороби тварин: Підручник. – 2-ге вид., доп. / М.О. Судаков, М.І. Цвіліховський, В.І. Береза та ін.; За ред. М.О. Судакова. – К.: Мета, 2002. – 352 с. (стор. 65–66)

2. Клінічна діагностика хвороб тварин / В.І. Левченко, М.О. Судаков, Й.Л. Мельник та ін.; За ред. В.І. Левченка. – К.: Урожай, 1995. – 368 с. (стор. 198–202)

3. Внутрішні незаразні хвороби с/г тварин / М.О. Судаков, В.І. Береза, І.Г. Погурський. За ред. М.О. Судакова. – К.: Вища школа, 1985. – 335 с. (стор. 65–66)

Додаткова:

1. Внутренние незаразные болезни животных / И.И. Тарасов, И.П. Кондрахин. В.Г. Ильин. – М.: Агропромиздат, 1987. – 431 с. (стр. 60–61)

2. Практикум по внутрішніх незаразних хворобах с/г тварин / М.О. Судаков, В.І. Береза, І.Г. Погурський, В.М. Нечваль. За ред. М.О. Судакова. – К.: Вища школа, 1995. – 206 с. (стор. 67–69)

Додатки.

1. Відеофільм «Дослідження системи органів травлення», 22⁰⁸ хв.
2. Рисунок розміщення печінки та жовчного міхура у корови.
3. myrefs.org.ua. rcmdc.com.ua. revolution.allbest.ru